

5. *Ibid*, p. 7.
۶. عبارات فوق را ریچارد فالک (Richard Falk)، استاد دانشگاه بریستون و متقد سیاست خارجی آمریکا، در خصوص تحلیل جنگ آمریکا - عراق استفاده کرده است.
7. *Ibid*, p. 9.
8. *Ibid*, p. 10.
۹. نوشت او دقیقاً بسیاری از مشکلاتی را که شرق شناسان به طور اعم در تصویر سازی از جامعه خاورمیانه دارند و ادواره سعید در کتاب خود شرق شناس آنها را تلویزیون کرده است، در حد اعلای خود نمایان می سازد.
۱۰. برای آشنازی بیشتر با ترکیب گرایشات سیاسی - ایدئولوژیک جامعه استاد دانشگاهی آمریکا و سیر تحول آن نگاه کنید به:
- Richard F. Hamilton and Lowell L. Hargens, 1993, "The Politics of the Professors: Self Identifications, 1969-1984," *Social Forces*, 71 (3), pp. 603-627.
۱۱. (Rush Limbaugh) از محافظه کاران بسیار افراطی آمریکاست که برنامه تلویزیونی پر پیشنهای دارد. او در این برنامه، نقش هر گونه ترقی خواهی، آزادیخواهی و دگراندیشی فرهنگی - سیاسی را سرلوحة کار خود قرار داده است.

گروه فشار یهودی در آمریکا

صحبت از گروه فشار یهودیان در عرصه های سیاسی، تبلیغاتی، فرهنگی و سینمایی آمریکا نکته جدیدی نیست و به چندین دهه قبل بازمی گردد. ولی در دولت کلینتون این مسئله ابعاد بسیار خطرناکی یافته است. او اقدامات ریگان در این زمینه را چنان کامل کرده که استثنابه قاعده و اصل تبدیل شده است.

يهودی بودن برخی از مشهوران بلندپایه دولت بیل کلینتون مشکل اصلی نیست، بلکه نکته مهم در این است که آنها یهودیت

علمی، خود به نوعی بیانگر ظهور این گرایش است. البته، ژورنالیسم او بیشتر شبیه برنامه های تلویزیونی راش لیمبای^{۱۱} است که سعی در تخطیه هرچیزی در حوزه خاورمیانه شناسی دارد. تلاش های اتکین گه گاه به مرز نژادپرستی خفی هم رسیده، منجر به تحقیر دیگر فرهنگها و مدافعان آنها می شود. در هر حال، انتقادات او از مطالعات خاورمیانه قادر به ایجاد «دگرگونی» مورد نظر اتکین نخواهد بود و این حوزه همچنان به حیات پریای خود در عصر کرچک شدن جهان و نزدیکی ملتها به یکدیگر ادامه خواهد داد. شایان ذکر است که تعصبات خود برترین و قوم گرایی کور هرگز جامعه روشنفکر این حوزه را تحت تاثیر قرار نخواهد داد.

محمد هادی سمتی

دانشگاه تهران

پادداشتها:

1. B. Norvell De Atkine, "Middle East Scholars Strike Out in Washington," *Middle East Quarterly*, Dec., 1994, p. 3.
2. Y. Ismael Tariq, and S. Ismael Jacqueline eds., *The / Persian/ Gulf War and the New World Order*, Gainesville: University of Florida Press, 1994, pp. 347-65.
3. De Atkine, *op.cit.*, p. 5.
- بر اساس آمار مورد استناده او، ۷۳ درصد متون درسی مربوط به خاورمیانه در دانشگاههای آمریکا بیش از هر چیز بر مسئله اعراب و اسرائیل متمرکز هستند. ملی گرانی و بنیادگرایی اسلامی نیز (به ترتیب با ۶۸ و ۵۹ درصد) در مرتبه بعد قرار دارند.
4. De Atkine, *op.cit.*, p. 6.

چون این مفهوم در آمریکا دیگر معنایی ندارد.»

در واقع، بیل کلیتون نقش مهمی در تغییر مظهر دولت آمریکا نسبت به یهودیان ایفا کرده و رشته تحولاً‌تی را به کمال رسانده که از دوران ریاست جمهوری رونالد ریگان و وزیر خارجه اش، جرج شولتز، آغاز شد. البته، نفره سیاسی یهودیان آمریکا در دهه‌های گذشته نیاز به اثبات ندارد. وزیر امور خارجه دوران ریاست جمهوری

نیکسون، پهلوی سرشناس، هنری کسینجر، بود. تعدادی از وزیران کابینه جیمی کارتر نیز یهودی بودند. ولی این موارد استثنایی حکم قاعده نداشت و یهودیان متدين در مناصب سیاسی قرار نداشتند که بتوانند نقش مؤثری در خاورمیانه ایفا کنند. اینک این تصویر کاملاً تغییر یافته و یهودیان در مسائل غیر خاورمیانه ای نیز مجال گسترده‌ای در دولت آمریکا پیدا کرده‌اند. برای مثال، هر روز صبح چندین خودرو از مرکز سیارهی کاخ سفید می‌شود و شماری از مستولان بلندپایه سازمان جاسوسی آمریکا را با خود می‌برد که وظيفة آنها تسلیم «خلاصه گزارش روزانه به

خود را به اسرائیل پیوند می‌زنند و حمایت از این حکومت را قبل از هر چیز وظیفة دینی خود می‌دانند. مطلبی که در پی می‌آید، نوشته روزنامه نگار اسرائیلی، اونیسو عام باریوسف، است که با افتخار از گروه فشار یهودیان در آمریکا سخن می‌گرید. این مطلب در دوم سپتامبر ۱۹۹۴ در روزنامه اسرائیلی معاریر چاپ شده و حاوی نکات و اطلاعات مهمی است.

نفوذ یهودیان در دولت کلیتون

چندی پیش، خاخام کنیسا «آدات اسرائیل» در در کلیر لندپارک واشنگتن بخشی از مروعه شبه خود را به جایگاه محکم و ثقل فرهنگی و سیاسی یهودیان آمریکا اختصاص داد. او گفت: «برای نخستین بار در تاریخ آمریکاست که مان خود را به صورت پراکنده و آواره (دیاسبورا) احساس نمی‌کنیم. ایالات متحده آمریکا دیگر حکومت گوییم شمرده نمی‌شود و یهودیان این کشور کاملاً در همه تصمیم‌گیری‌ها شرکت دارند. شاید لازم باشد که در قانون یهودی مربوط به حکومت گوییم تجدیدنظر شود.

* کلمه عبری «گویی» و جمع آن «گوییم» در متن انگلیسی «امتها» یا «ملتها» ی یهودیت را دین نمی‌دانند. این ترجمه بار عاطفی کلمه را یاد نمی‌کند؛ چون گوییم در متون یهودی گاه به معنای دشمن جهانی و در پاره‌ای موارد به مفهوم معشوّقه انسانی یا گویش‌دان احمق یا ارت موعود یهود بر یهود آمده است. طبق قوانین یهود، پایندی به قوانین و اصول حکومت گوییم محدود است. برای مثال، گمرک و قوانین ارزی چنین حکومتی را نباید یهودیان اخراج کنند، در حالی که در دولت یهود باید افراد گوییم از همه قوانین پیروی کنند.

مارتنین ایندایک، سفیر جدید آمریکا در رئیس جمهور است که به اختصار PDB خوانده می شود. این گزارش (۵ تا ۷ صفحه) معمولاً با تصویر ماهواره ای پتاگون همراه است. گزارش PDB را تعدادی از تحلیل گران جاسوسی آمریکا شبانه، پس از تحلیل و ارزیابی گزارش‌های ماموران سیا در سراسر جهان، تهیه می کنند و حاوی اطلاعات بسیار حساسی درباره رخدادهای بین المللی است.

امروزه، مشاور رئیس جمهور و مسئول بخش آمریکای لاتین، استانی لاس، مشاور رئیس جمهور و مسئول بخش آسیا.

در دفتر ریاست جمهوری نیز همین وضعیت حاکم است: آبتر میکری، دادستان جدید، ریکی زیدمن، مدیر برنامه های رئیس جمهور، فیل لایدا، معاون رئیس کارکنان، رابت روین، مشاور اقتصادی،

دیوید هایزر، مدیر تبلیغات، آپس روین، مدیر کارکنان، ایلی سیگال، مسئول داوطلبان، ایرا منویا، مسئول برنامه های بهداشتی، رابت رایشن، وزیر کار، میکی کانتر، وزیر قراردادهای بازرگانی خارجی، مشاور امنیت ملی، لیون بانیتا، مدیر کارکنان کاخ سفید، سموتل (ساندی) برگر، معاون مشاور امنیت ملی، لیون برث، مشاور امنیت ملی رئیس جمهور. دو نفر از این عده یهودی اند که به مناصب بسیار قدرتمند رسیده اند. ۷ نفر از ۱۱ نفر کارمند وزیران و تعدادی از مشغولان یهودی وزارت امنیت خارجی را نیز نباید از یاد برد.

یکی از یهودیان بسیار مورد توجه اسرائیل که کمتر در معرض دید خبرنگاران قرار می گیرد، شخصی به نام است: سموتل برگر، معاون رئیس شورا،

کلیتون با ۵ نفر دیگر که گزارش به دست آنان رسیده، بلا فاصله مذاکره کرتاهمی به عمل می آورد. این عده عبارت اند از: ال گور، معاون رئیس جمهور، آتنری لیک، مشاور امنیت ملی، لیون بانیتا، مدیر کارکنان کاخ سفید، سموتل (ساندی) برگر، معاون مشاور امنیت ملی، لیون برث، مشاور امنیت ملی رئیس جمهور. دو نفر از این عده یهودی اند که به مناصب بسیار حساسی در تصمیم گیری های سیاسی آمریکا رسیده اند. ۷ نفر از ۱۱ نفر کارمند شورای امنیت ملی آمریکا یهودی اند که

کلیتون آنها را در مناصب بسیار حساس در امور امنیت ملی و سیاست خارجی قرار داده است: سموتل برگر، معاون رئیس شورا،

ریهم امانوئل است که رئیس مشاوران کلیتون و مسئول هماهنگی طرحهای ویژه یهودی قرار داشتند. او خود می‌گردید: «ما در مدرسه‌ای یهودی درس خواندیم و چند معلم زبان عبری داشتیم. نخستین باری که به اسرائیل رفتم، سه روز پس از جنگ شش روزه (۱۹۶۷) بود. پدرم گفت که به اسرائیل بروم. من هشت ساله بودم، ولی یادم می‌آید که عربها شکست خورده و مردم اسرائیل سیار شاد بودند و این امر برای من جالب بود. امید زیادی وجود داشت که یهودیان در نتیجه این جنگ به آزادی و صلح برسند. از آن زمان به بعد، هرساله تا ۱۹۷۲ به اسرائیل می‌رفتم تا اینکه تحصیلاتم شروع شد. سپس، وارد سیاست شدم که نعمتی بروای چونان آمریکایی است.»^{۴۸}

خاخام می‌افزاید: ازوی پرسیدم: از نظر شما معنای پیوند اسرائیل و یهودیت چیست؟ جواب داد:

(از ۱۹۷۲ تا ۱۹۹۱) به اسرائیل نرفتم. جنگ خلیج فارس در این سال شعله ور شد و چندین موشک به تل آویر افتاد. من به مدت یک ماه داوطلب خدمت در ارتش اسرائیل شدم و از طریق واحد داوطلبان مأموری بخار اسم نوشتم. کار زیادی در آن روزها برای یهودیان نکردم. رشته من نیز رزمی نبود، ولی تا جایی که می‌شد کمک کردم. مسئله اصلی این است که ما آنجا بودیم. آیا همین امر پاسخ سوال

ریهم امانوئل است که رئیس مشاوران کلیتون و مسئول هماهنگی طرحهای ویژه کاخ سفید می‌باشد و دفترش در نزدیکی دفتر معروف بیضی قرار دارد. او کارشناس توافق با کنگره بوده و توانسته به مرفقتهای چندی دست یابد که معروف ترین آنها تصویب «گات» در کنگره است.

خاخام کنیسای آدات می‌افزاید:

«من چندی پیش در دفترش با او ملاقات کردم و گفتم می‌دانید که نام ریهم امانوئل از جمله نامهایی است که باید در دفترچه راهنمای تلفن تل آویر باشد» و او بالبخندی گرم جواب داد: «نام اصلی ما اویر باخ است. ما اولین کسانی بودیم که در تل آویر و قدس داروخانه باز کردیم. پدرم پس از مرگ عمومیم، امانوئل، نامش را عرض کرد. پدرم در جریان جنگ استقلال اسرائیل (۱۹۴۸-۴۹) عضو سازمان ایسرگون، به رهبری بگین، بود. در آن موقع افرادی که فعالیتهای زیرزمینی می‌کردند، نام خود را تغییر می‌دادند. او هنوز طرفدار متعدد بیکود است، ولی نظر مشتبه‌ی نیز به اسحاق رایین دارد؛ چون کسی را که در انتخابات پیروز شود و به نخست وزیری برسد، دوست دارد. او پس از جنگ به آمریکا آمد و با مادرم، دانشجوی جامعه شناسی، آشنا شد و من در شیکاگو به دنیا آمدم.»

شمانیست؟*

ژوتنند با کودکان خود از آن پیاده می شوند. بليت ورودي اين نمازخانه در روزهای تعطيل هزار دلار است. نماز و دعا طبق شيوه معمول در اسرائيل خوانده می شود و تهاب فرق اين است که زنان و مردان در کنارهم می نشینند. بيشتر اين افراد حداقل يك بار در سال به اسرائيل می روند.

بيشترشان زبان عبری را براحتی صحبت می کنند. مهم تر اينکه احساس ارتباط تنگاتنگی با اسرائيل دارند. افراد بسيار مشتاق هر شب به خبر شبکه تلوزيون اسرائيل نگاه می کنند. شاید عجیب به نظر رسد، ولی يك شبکه خصوصی برنامه های اخبار تلوزيون اسرائيل را هر شب به مدت نيم ساعت در نيمه شب مخابره می کند.

كنيسای رقیب دیگری نیز وجود دارد که بيشتر با مرام «گوش ایمون» سازگاری دارد و نسل جوان یهودیان پولدار را بخود جذب می کند. بسیاری از مسترلان یهودی آمریکا در این کنيسانماز می خوانند.

گروه نخبه حاکم
کنيسای آدات اسرائيل تنها برای عبادت نیست، بلکه مرکزی یهودی است که در آنجا

شريعت و ادبیات و فرهنگ و زبان عبری تدریس می شود. در يكی از نمازخانه های این کنيسا، مسترلان بلندپایه آمریکائی و وکیلان مرفوق و بازرگانان ژوتنند در تعطیلات آخر هفته جمع می شوند.

هر هفته، اتومبیلهای لیموزین در برابر در کنيسا می ایستاد و زنان شیکپوش و مردان

سلطه تبلیغاتی و دانشگاهی

نسوڈ یهودیان واشنگتن تنها به دولت محدود نمی شود. بسیاری از مدیران و گویندگان معروف و محبوب تلوزيون از یهودیان متعصب اند. تعداد زیادی از خبرنگاران سرشناس و سردبیران روزنامه ها و تحلیل گران نیز از آنها هستند.

بهترین مكان برای دیدن شخصیتهای یهودی آمریکائی نشت سالانه «ایپاک» است که گروه فشار (لابی) طرفدار اسرائیل به شمار می آید. در این مكان، نه تنها میزان مداخله آمریکا را در خاورمیانه درک می کنند، بلکه احساس تنها زندگی کردن در میان چندین کشور دشمن عرب نیز از بین می رود. خاخام می افزاید که همواره از خود می پرسیدم که یهودیان آمریکا تا چه اندازه با اسرائیل ارتباط دارند؟ آیا توان یهود در آمریکا روبه افزایش است یا کاهش؟ آیا اختلاط و ازدواج یهودیان با «گسویم» قدرت یهودیان آمریکا را تهدید نمی کند؟ همیشه می ترسیدم که نکند یهودیان آمریکائی مرکزیتی فرهنگی تشکیل دهند که رقیب اسرائیل باشد.

همچنین نباید سلطهٔ یهودیان بردانشگاههای آمریکا را فراموش کرد. نفوذ یهودیان در صنعت سینما و هنر و ادبیات بسیار گسترده است و این افزایش قدرتشان را نشان می‌دهد.

افراد سرشناس

ما در اسرائیل به شنیدن نام یهودیانی مانند دنیس راس و دان کورترز و اهaron میلر هادت کرده‌ایم؛ چون آنها در همه سفرهای وزیر امور خارجه آمریکا به خاورمیانه، در چند سال گذشته، وی را همراهی می‌کنند؛ ولی این پدیده نسبی است.

خاخام می‌افزاید:

«مدتی قبل که بحران هائیستی اوج من گرفت، من به وزارت امور خارجه آمریکا زنگ زدم و خواستم که یکی از مستولان خلاصه‌ای از اوضاع را به اطلاع من برساند. مرا به یهودا میرسکی حواله دادند. خودم را به منشی او معرفی کردم و ناگاه شخصی گوشی تلفن را برداشت و به زبان عبری سلیس گفت: «صبح بخیر، چگونه می‌توانم به شما کمک کنم؟» برای مدتی فکر کردم که اشتباهم شماره تلفن وزارت امور خارجه اسرائیل را گرفته‌ام. پرسیدم: «زبان عبری را از کجا یاد گرفته‌اید؟ آیا اسرائیلی هستید؟» او پاسخ داد: «نه، من آمریکایی هستم، ولی سه سال است که انجیل و تورات می‌خوانم.»

هنگامی که دان کورترز، یهودی متدين، ۱۸ سال قبل با اخذ مدرک دکترا در زمینه مطالعات خاورمیانه به وزارت امور خارجه آمریکا پا گذاشت، به او گفتند: «تو شایستگی کافی را برای کار در بخش خاورمیانه داری، ولی با توجه به اصل یهودی خود چنین پیشنهادی نده.»

دان کورترز، امروز رئیس همان کسانی است که او را چنان نصیحتی کرده بودند. این خود از افزایش قدرت یهودیان در ۱۸ سال گذشته نشان دارد. زمانی که او به وزارت امور خارجه آمریکا آمد، هواداران عرب در این وزارتخانه حاکم بودند و یهودیان اندکی که در آنجا کار می‌کردند، هریت یهودی خود را مخفی نگاه می‌داشتند. برای مثال،

را از مدار بسته خارج کرد. آنها در دولت بودند و در صحنه‌های علم و فرهنگ نفوذ داشتند، ولی از اسرائیل دور بودند. هدف اصلی نسل پدران ما این بود که بخشی از جامعه آمریکا شوند. جنگ شش روزه تاثیر شگرفی بر یهودیان آمریکا گذاشت. اهمیت اساسی آن ایجاد ارتباط عمیق میان یهودیان اصلاح طلب، و گرایش اصلی در آمریکا و اسرائیل بود.

اسرائیل می‌داند که یهودیان آمریکایی احساس می‌کنند که با اسرائیل سرنوشت مشترکی دارند. همه مستولان آمریکایی مرتبط با اسرائیل شاید دیدگاه‌های متفاوتی به بحران خاورمیانه داشته باشند، ولی یهودی مشتاق و متدين اند. آنها آمریکایی نقض حقوق بشر در اراضی اشغالی به وسیله اسرائیل ناراحت اند و زمانی بیشتر دلخور می‌شوند که این یا آن وزیر اسرائیلی قدمی به سوی عراق برمنی دارد که با سیاست آمریکا تابع ندارد.

در دولت جمهوری خواهان آمریکا نیز مستولان یهودی کم نبودند. ولی این بدان معنا نیست که همه یهودیان آمریکا نظر مشترک و یکسانی درباره اسرائیل دارند. حتی برخی از این یهودیان اصلاً طرفدار اسرائیل نیستند، مانند کاسپار وایبرگر،

میرسکی، مانند کورتز، یکی از اعضای دستگاه سیاست گذاری امور خارجی آمریکاست. تام میلر نیز یکی از این افراد است که اینک وابسته سیاسی در آتن است. او سابقاً دستیار فیلیپ حبیب در لبنان و رئیس دفتر شمال آفریقا بود و با سازمان آزادی بخش فلسطین مذاکره داشت. سپس به ریاست دفتر کشمکش عربی- اسرائیلی رسید. من زمانی میلر را دیدم که مستول دفتر مبارزه با تروریسم بودم. پدرش او را در جنگ شش روزه به اسرائیل فرستاد تا به یکی از دوستان مهاجرش کمک کند. میلر ۶ ماه در مزرعه اشتراکی «اوروت» زندگی کرد و همان احساسی را پیدا کرد که ریهم امانوئل یافته بود. خودش می‌گوید: «کرده‌های آدم سوزی نازی احساس سرنوشت مشترک را میان یهودیان پدید می‌آورد. همه یهودیان باید اسرائیل را تقسیم کنند تا چنین کاری دیگر تکرار نشود.»

یهودیان موجود در راس دولت کلیتون، مانند دنیس راس و مارتین ایندایک، ایمان دارند که تغییر مرضع یهودیان آمریکا در قبال اسرائیل ناشی از نتایج جنگ شش روزه است؛ زیرا این جنگ خاطره ک سوره‌های آدم سوزی را زنده کرد و سپس به آنها افتخار بخشدید. یکی از مستولان بلندپایه دولت آمریکا و بسیار نزدیک به کلیتون می‌گوید: «جنگ شش روزه بود که یهودیان آمریکا

سوریه جنگ اکتبر را در پی داشت. با آغاز دهه ۸۰، رقابت بین سوریه و اسرائیل برای تسلط بر لبنان بالا گرفت و سرانجام سوریه به برتری دست یافت. سوریه همچنین در جنگ لبنان کوشید تا به تنهایی با کسب قدرت نظامی لازم برای غلبه بر اسرائیل توازن استراتژیک با اسرائیل را برقار سازد.

با آغازدهه ۹۰، چرخشی در سیاست سوریه در قبال اسرائیل احساس شد؛ چون سوریه در اکتبر ۱۹۹۱ در اجلاس صلح مادرید شرکت جست و با اسرائیل وارد مذاکره گردید.

اعلام آمادگی سوریه برای ایفای نقش در روند سیاست منطقه‌ای بخش بزرگی از جامعه اسرائیل را غافلگیری با دست کم با برداشت‌های متفاوتی مواجه ساخت. برخی از آنها این موضع سوریه را نشانه تغییر در سیاست این کشور در برابر اسرائیل و مناقشه اعراب و اسرائیل تلقی کردند. برخی نیز این امر را تها اقدامی تاکتیکی تعبیر کردند که هیچ نشانی از عقب نشینی سوریه از هدفهای بلندمدت خود، یعنی نابودی اسرائیل، نداشت.

دمشق نیز ناگهان چنین وانمود کرد که سیاست تندروانه خود را کثiar گذاشته است. اما سوری ها خود اعلام کردند که این موضع

وزیر پیشین دفاع، و ریچارد هاس، سلف مارتین ایندایک در شورای امنیت ملی، ولی این عده اینک در حکم استنا هستند.

گروه تحقیق و بررسی مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه

سوریه و اسرائیل میان جنگ و صلح^۱

مقدمه
سالهای است که سیاستهای سوریه در قبال اسرائیل بی اعتمادی و نگرانی و دشمنی جامعه اسرائیل را نسبت به سوریه برانگیخته است. این امر از سوریه چهره‌ای تندرو و مت加وز ترسیم کرده است که تاریخی دارد به هدف نهایی خود، یعنی نابودی اسرائیل، تصمیم به مقابله با این کشور دارد.

سوریه در این سالهای نه تنها در هیچ یک از طرحهای صلح منطقه‌ای نقشی نداشت، بلکه در جهت تضعیف آنها عمل کرد.

تندروی های این کشور در ۱۹۶۶ و ۱۹۶۷ یکی از عوامل اصلی بروز جنگ شش روزه بود. شش سال بعد نیز همکاری مصر و

۱. مطلب فوق تعبیشگر دیدگاه پژوهشگر ان اسرائیلی نیست به سوریه و سیاست آن در قبال روند صلح است. از آنجاکه این مطلب حاوی نکات تحلیل مهمن در سیاست سوریه است فصلنامه خاورمیانه نسبت به ترجمه و درج آن اقدام کرده است.